

I. A FELSŐOKTATÁSSAL KAPCSOLATOS LEGFONTOSABB ANGOL SZAKKIFEJEZÉSEK ÉS MAGYAR MEGFELELŐIK JEGYZÉKE

A

academic registrar	tanulmányi osztályvezető
academic secondary school	gimnázium
academic year	tanév
* accreditation	akkreditáció
achievement	teljesítmény
achievement control	teljesítmény ellenőrzés
achievement measurement	teljesítménymérés
achievement motivation	teljesítménymotiváció
achievement test	teljesítményteszt
a course completed by written or oral report	szóbeli vagy írásbeli beszámolóval lezárt kurzus
admission	felvétel
admission requirements	felvételi követelmények
an (academic) subject	tantárgy
aptitude test	alkalmassági vizsgálat
a series of lectures in an academic subject	kurzus
aspiration level	igényszint
assessment	minősítés
assistant lecturer (UK)	egyetemi tanársegéd
assistant research fellow	tudományos segédmunkatárs
assistant professor (US)	adjunktus
associate professor (US)	docens

associate professor and head of
department

average result

tanszékvezető egyetemi docens

átlageredmény

B

* Bachelor's Degree

basic level examination

boarder

boarding school

branch of science

alapszakos diploma

alapvizsga

bentlakó diák

internátus

tudományág

C

* candidate of sciences

career change

career development

career profile

certificate

choice of a career

church college

church university

* college

college and university certificate

college assistant lecturer

college associate professor

college degree

college faculty

college level programme

college of education

college of fine arts

kandidátus

pályakorrekció

szakmai előmenetel

pályakép

bizonyítvány

pályaválasztás

egyházi főiskola

egyházi egyetem

főiskola

diploma

főiskolai tanársegéd

főiskolai docens

főiskolai végzettség

főiskolai kar

főiskolai szak

pedagógiai / tanárképző főiskola

képzőművészeti főiskola

college of public administration	államigazgatási főiskola
college of technology	műszaki főiskola
college of theatre and film studies	színház- és filmművészeti főiskola
college of theology	hittudományi főiskola
college professor	főiskolai tanár
college senior lecturer (UK)	főiskolai adjunktus
commercial training	kereskedelmi szakképzés
competition examination	versenyvizsga
comprehensive examination	szigorlat
* comprehensive secondary school	egységes középiskola
compulsory education	tankötelezettség
contact hour	kontakt óra
continuing education	permanens képzés
correspondence education	levelező oktatás
correspondence training	levelező tagozat(os képzés)
course book	jegyzet, tankönyv
course supplementing college degree to university degree	kiegészítő alapképzés
course unit	tantárgy
course offered in a term	kurzus
* credit-based education	kreditrendszerű képzés
* criterion-referenced evaluation	kritériumorientált értékelés
criterion-referenced test	kritériumorientált teszt
culturally unbiased test	kultúrasemleges teszt
curriculum	tanterv; tanulmányi program, pedagógiai folyamatterv

D

day school	externátus
------------	------------

dean	dékán
dean's office	dékáni hivatal
degree	fokozat
degree thesis	diplomamunka
degree project	diplomatervezés
department	tanszék
deputy head of college	főigazgató-helyettes
deputy head of department	tanszékvezető-helyettes
diploma	felsőfokú végzettséget igazoló okirat
director of institute	intézetigazgató
director general	főigazgató
discipline	tudományterület
distant learning course	távoktatásos képzés
doctoral certificate	doktori diploma
doctorate course (PhD)	doktori képzés (PhD)
dropout	lemorzsolódás
duration of studies	tanulmányi idő

E

educational software	oktatóprogram
employee	munkavállaló
employer	munkáltató
employment	foglalkoztatás
employment policy	foglalkoztatás-politika
employment service	munkaközvetítés
entrance examination	felvételi vizsga
* equivalence	diplomák egyenértékűsége
European dimension	európai dimenzió
* Eurydice	Eurydice

evening class / course / school
evening training
exemption

esti iskola
esti tagozatos képzés
felmentés

F

* faculty (US)

faculty of arts
faculty of law
faculty of economic sciences
faculty of pharmaceutical sciences
faculty of science
fee-paying student
final exam(ination)
final exam result
first undergraduate training
foundation college
full-time college professor
full-time professor
full-time student
full-time training
full-time work
fundamental research

az oktatók összessége (oktatói
személyzet a felsőoktatásban)
bölcsezzettudományi kar
állam- és jogtudományi kar
közgazdaságtudományi kar
gyógyszerésztudományi kar
természettudományi kar
költségtérítéses hallgató
záróvizsga
a záróvizsga eredménye
első alapképzés
alapítványi főiskola
főiskolai tanár
egyetemi tanár
nappali tagozatos hallgató
nappali tagozat
teljes idejű foglalkoztatás
alapkutatás

G

grade
grammar school
general certificate of secondary
education (GSCE)

jegy
gimnázium
gimnáziumi érettségi bizonyítvány

H

* Habilitation (D)	habilitáció
head of college	főigazgató
head of dean's office	dékáni hivatalvezető
head of department	tanszékvezető
head of faculty	kari főigazgató; dékán
higher-level vocational training in further education	felsőfokú szakképzés
high school (US)	középiskola
honorary associate professor	címzetes egyetemi docens
honorary university professor	címzetes egyetemi tanár
humanities	humán tantárgyak („humaniórák”)

I

independent work	önálló munka
individual laboratory practice	egyéni laboratóriumi gyakorlat
individual study hour	egyéni hallgatói munkaóra
industrial practice	termelési gyakorlat
in-plant training	üzemi képzés
* in-service training	szakmai továbbképzés
instructor (US)	tanársegéd

J

job search	munkahelykeresés
* joint training	közös képzés
juried public recital	diplomahangverseny

L

laboratory practice	laboratóriumi gyakorlat
language development	nyelvi fejlődés / fejlesztés
language examination	nyelvvizsga
language examination for special purposes	szaknyelvvizsga
lecturer (UK)	tanársegéd
length of programme	képzési idő
lessons per week	heti óraszám

M

main fields of study	főbb tanulmányi területek
main specialisation	főszakirány
main subject	főtárgy
* major	főszak
mark	osztályzat
mark for course work	gyakorlati jegy
* minor	mellékszak
* module	modul

N

non-tiered system (of training)	szintekre nem bontott oktatás
non-teaching staff	nem oktatási személyzet

O

obligatory course unit	kötelező tantárgy
observed lesson (for teaching practice assessment)	zárótanítás

occupation	szakma
occupational aspiration	szakmai törekvés
occupational disease	foglalkozási ártalom
occupational environment	szakmai környezet
occupational failure	szakmai kudarc
occupational integration	szakmai beilleszkedés
occupational mobility	foglalkozási mobilitás
occupational prognosis	foglalkozási előrejelzés
occupational qualification	szakképzettség
occupational research	szakmakutatás
occupational satisfaction	szakmai elégedettség
occupational status	foglalkozási státusz
occupational success	szakmai siker
official note	hivatalos bejegyzés
off-site course	székhelyen kívüli képzés
off-site practice	kihelyezett gyakorlat
off-site training	kihelyezett képzés
optional course unit	szabadon választható tantárgy
oral examination	szóbeli vizsga
oral examination at the end of the term	kollokvium

P

paper to be submitted for a given academic year	évfolyamdolgozat
part time training	részidejű képzés
pilot project	modellkísérlet
pilot school	modelliskola
post-compulsory education	tankötelezettség utáni képzés
postgraduate student	posztgraduális hallgató

postgraduate specialist training course	szakirányú továbbképzés
post-secondary education	posztsekunder képzés
practical course	gyakorlati foglalkozás
practice	gyakorlat
* pre-degree certificate	abszolutórium (végbizonyítvány)
primary education	alapfokú oktatás
primary examination	alapvizsga
private college	magánfőiskola
private education	magánoktatás
probation period	próbaidő
probationary teacher	próbaidős tanár
* professor	egyetemi tanár
professor and head of department	tanszékvezető egyetemi tanár
professor emeritus	emeritus professzor
* public education	közzoktatás
public school (UK)	magániskola

Q

qualification	képzettséget igazoló hivatalos okmány; szakképzettség; készség, tulajdonság
qualification of diploma	oklevél minősítése
qualification requirements	képesítési követelmények

R

reader (UK)	egyetemi docens
* recognition of qualifications	diplomák honosítása
recruitment	beiskolázás, toborzás

rector	egyetemi rektor (európai egyetemek esetében)
* recurrent training / education	rekurrens képzés
registrar's department / office	tanulmányi osztály
registration booklet	leckekönyv
registration of students	beiskolázás
relationship between training and employment	a képzés és foglalkoztatás kapcsolata
requalification	átminősítés
required course	kötelezően választható tantárgy
research centre	kutató központ
research fellow	tudományos munkatárs
research fellowship	kutatási ösztöndíj
research team of the Hungarian Academy of Sciences	akadémiai kutatócsoport (az MTA kutatócsoportja)
retraining	átképzés

S

* sandwich course	alternáló képzés, „szendvicsképzés”
school report / transcript of studies	tanulmányi értesítő
scientific advisor	tudományos tanácsadó
secondary grammar school	gimnázium
secondary vocational school	szakközépiskola
senior lecturer (UK)	adjunktus
senior research fellow	tudományos főmunkatárs
section of correspondence studies	levelező tagozat
signature	aláírás
sign language	jelbeszéd

simultaneous undergraduate studies in two programmes	párhozamos képzés
single-subject teacher training	egyszakos tanárképzés
skill	készség
social history	társadalomtörténet
specialization	műveltségterület, specializáció, szakirány
staff development	oktató személyzet (tantestület) fejlesztése
state-accredited language examination	államilag elismert nyelvvizsga
state-accredited language examination for special purposes	államilag elismert szakmai nyelvvizsga
state college	állami főiskola
state examination	államvizsga
State Examination Board	Állami Vizsgáztató Bizottság
state university	állami egyetem
state-funded student	államilag finanszírozott hallgató
state-funded training	államilag finanszírozott képzés
state-recognised college	államilag elismert főiskola
state-recognised university	államilag elismert egyetem
student handbook	tanulmányi útmutató
student teacher	pedagógusjelölt
studies abroad	külföldi részképzés
studies in another higher education institution (during college course)	főiskolai részképzés
study contract	tanulmányi szerződés
study tour	tanulmányút
subject	tantárgy

subsidiary specialization

mellékszakirány

T

talking book

hangos könyv

teacher training college (college for
training teachers of primary
school)

tanárképző főiskola

teacher training in two majors

kétszakos tanárképzés

teaching practice

tanítási gyakorlat

term

félév (szemeszter)

test

teszt / tudáspróba

thesis

disszertáció, szakdolgozat

thesis defence

diplomavédés

training leading to college degree

főiskolai diplomához vezető képzés

training leading to university degree

egyetemi diplomához vezető képzés

training offered for fee

költségtérítéssel képzés

trimester

trimeszter (a tanév egyharmada)

* tutor

tutor

tutorial

különóra

tutorial system

instruktori rendszer

U

* undergraduate student

alapképzéses hallgató

undergraduate studies

egyetemi alapképzés

university

tudományegyetem

university degree

egyetemi végzettség

university faculty

egyetemi kar

university level programme

egyetemi szak

university of agricultural sciences

agrártudományi egyetem

university of economic sciences	közgazdaságtudományi egyetem
university of food industry	élelmiszeripari egyetem
university of health sciences	egészségtudományi egyetem
university of horticulture	kertészeti egyetem
university of medicine	orvostudományi egyetem
university of physical education	testnevelési egyetem
university of technology	műszaki egyetem
university of veterinary medicine	állatorvosi egyetem
university president (US)	egyetemi rektor
university chancellor (UK/US)	egyetemi rektor

V

vice dean	dékánhelyettes
vice rector	rektorhelyettes
visiting lecturer	meghívott előadó

W

written and / or oral comprehensive examination after 1 or 2 years of study (of topic)	szigorlat
written examination	írásbeli vizsga
workshop practice	műhelygyakorlat

II. A FELSŐOKTATÁSSAL KAPCSOLATOS ANGOL RÖVIDÍTÉSEK, FELOLDÁSAIK ÉS MAGYAR MEGFELELTETÉSEIK

B

BA	Bachelor of Arts	bölcsészettudományi alapdiploma
BAcy	Bachelor of Accountancy	alapdiplomás könyvelő
BArch	Bachelor of Architecture	alapdiplomás építésmérnök
BBA	Bachelor of Business Administration	ügyviteli szakember
BBus	Bachelor of Business	alapdiplomás üzleti szakember
BCom	Bachelor of Commerce	alapdiplomás kereskedelem és marketing szakos szakember
BD	Bachelor of Divinity	alapdiplomás teológus / hitoktató
BDes	Bachelor of Design	alapdiplomás tervező
BDS	Bachelor of Dental Surgery	alapdiplomás fogtechnikus
B.E. / BEng	Bachelor of Engineering	alapdiplomás üzemmérnök
BEc	Bachelor of Economics	alapdiplomás közgazdász
BEd	Bachelor of Education	alapdiplomás oktatási szakember
BFA	Bachelor of Fine Arts	alapdiplomás képzőművész
BJ	Bachelor of Journalism	alapdiplomás újságíró
B.Math	Bachelor of Mathematics	alapdiplomás matematikus
BMus	Bachelor of Music	zeneművész / zeneismeret- tanár

BPE	Bachelor of Physical Education	alapdiplomás testnevelő
BPharm	Bachelor of Pharmacy	alapdiplomás gyógyszerész
BSBA	Bachelor of Science in Business Administration	alapdiplomás vállalati ügyintéző
BSc.	Bachelor of Science	természettudományi alapdiplomás
BSc(Agr)	Bachelor of Science in Agriculture	alapdiplomás mezőgazdasági mérnök
BSW	Bachelor of Social Work	alapdiplomás szociális munkás

C

C.E.	Civil Engineer	általános mérnök
------	----------------	------------------

D

DA	Doctor of Arts	bölcsészdoktor
DCL	Doctor of Civil Law	jogi doktor
D.D.	Doctor of Divinity	a hittudomány doktora
DLA	Doctor of Liberal Arts	a művészet doktora
DLit	Doctor of Letters / Literature	az irodalomtudomány doktora
DMA	Doctor of Musical Arts	a zenetudomány doktora
-	Doctor of the Hungarian Academy of Sciences	az MTA doktora

E

Ed.S.	Educational Specialist	oktatási szakértő
Env.E.	Environmental Engineer	környezetvédelmi mérnök

I

IUFM (F)	Institut Universitaire de Formation des Maîtres	Egyetemi Tanárképző Intézet
----------	--	--------------------------------

J

J.U.D.	Juris Utriusque Doctor = Doctor of Canon and Civil Law	a polgári jog és az egyházjog doktora
--------	---	--

L

LH. D.	Doctor of Humane Letters	humanista tudományok doktora – tiszteletbeli cím
LL.D.	Legum Doctor = Doctor of Law(s)	a polgári jog és az egyházjog doktora
LL.M.	Legum Magister = Master of Law(s)	szakjogász

M

MA	Master of Arts	okleveles bölcsész
MADV	Master of Advertising	okleveles reklámszakember
MArch	Master of Architecture	okleveles építész
MAT	Master of Arts in Teaching	tanári mesterszakot végzett bölcsész
MBA	Master of Business Administration	okleveles ügyviteli szakember
M.D.	Medical Doctor	orvos doktor
M.Div.	Master of Divinity	okleveles teológus
MEc.	Master of Economics	okleveles közgazdász
MEd	Master of Education	okleveles oktatási szakember

* MEEF (F)	Métiers de l'enseignement, de l'éducation et de la formation	az oktatás, nevelés és a képzés mesterképzője
MEng	Master of Engineering	okleveles mérnök
MFA	Master of Fine Arts	okleveles képzőművész
MHA	Master of Health Administration	okleveles egészségügyi ügyintéző
MIA	Master of International Affairs	okleveles külügyi szakember
MLit.	Master of Literature	okleveles irodalomtudomány szakos bölcsész
MLIS	Master of Library and Information Studies	okleveles informatikus könyvtáros
MLS	Master of Library Studies	okleveles könyvtáros
MPA	Master of Professional Accountancy	okleveles könyvelő
MPAF	Master of Professional Accountancy and Finance	okleveles könyvvizsgáló
MPAS	Master of Physician Assistant Studies	okleveles orvosi asszisztens
MPH	Master of Public Health	okleveles közegészségügyi szakember
MPhil	Master of Philosophy	okleveles bölcsész
MPM	Master of Project Management	okleveles projektigazgatási szakember
MPP	Master in Public Policy	okleveles közigazgatás-szervező
* MRE	Master of Real Estate	okleveles ingatlanközvetítő

MSC / MSci	Master of Science	valamely természettudományból mesterfokozatot szerzett okleveles szakember
M.St.	Master of Science in Taxation	okleveles adószakértő
MSW	Master of Social Work	okleveles szociális munkás
MTS	Master of Theological Studies	okleveles teológus

T

ThD	Doctor of Theology	hittudományok / teológia doktora
ThM	Master of Theology	okleveles teológus

III. A FELSŐOKTATÁSI RENDSZEREK ÉRTELMEZÉSÉT SEGÍTŐ FOGALMAK ÉS MAGYARÁZATAIK

A

Accreditation – akkreditáció: komplex értékelési eljárás, amely annak vizsgálatára irányul, hogy vajon adott intézmény képzésében érvényesülnek-e mindazok a normák, megvannak-e azok a tárgyi és személyi feltételek, amelyek garantálják, hogy a különböző képzési szinteken nyújtott ismeretek megfelelnek a hazai, ill. nemzetközi elvárásoknak. Az eljárást egy erre a feladatra létrehozott, magas színvonalú és független szakértői testület bonyolítja le. Magyarországon ez a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság (MAB). E testület munkája folyamatos (új szakok / szakirányok indítása) ám különösen fontosá akkor válik, amikor egy-egy képzési szint stratégiai léptékű átalakítás előtt áll (pl. a magyar felsőoktatás az ún. bolognai rendszerre történő áttérés időszakában.)

Advanced certificate – egy specializáció elvégzését igazoló, kiegészítő bizonyítvány: Advanced Certificate in Education főként Dél-Afrikában.

Associate degree (US) – kiegészítő szint: általában 2 éves képzés a bachelor képzés előtt, mely bölcsészettudományból és az általános tárgyakból nyújt a hallgatóknak felzárkóztató ismereteket. Angliában hasonló célt szolgál a Foundation degree (alapozó képzés).

B

Bachelor / Baccalaureus – alapképzést végzett hallgató

Bachelor degree programme – alapképzés: 2-4 éves képzés a tudományterületről függően.

Bachelor's Degree – alapidiploma

C

Candidate of sciences – kandidátus: a „tudományok kandidátusa”. A kifejezés kulcsszava a latin eredetű „kandidátus”, amelynek eredeti jelentése:

jelölt illetve pályázó valamely állásra vagy tisztségre. Az angol nyelvű országokban csak ebben az értelemben használatos a „kandidátus” kifejezés. A kontinentális tanügyigazgatású országokban (pl. Németország) tudományos fokozatot is jelent. Az államszocialista korszakban – a szovjet érdekszférához tartozó többi ország gyakorlatához hasonlóan – Magyarországon is a „tudomány kandidátusa” az első tudományos fokozatot jelentette. E fokozatot egy minősítési eljárás során, az MTA Tudományos Minősítő Bizottsága által szervezett eljárásban, a fokozat megszerzése érdekében készített disszertáció megvédésével nyerhette el a jelölt. E fokozat Magyarországon 1997-ig volt használatban, azóta az egyetemek szervezeti keretében működő doktori iskolákban szerezhető meg a doktori cím mint az első tudományos fokozat (PhD). Ez az eljárás az angolszász országok gyakorlatával hozza összhangba a hazai tudományos minősítési gyakorlatot.

College – főiskola: a felsőoktatás egyik, alapidiplomát nyújtó intézménytípusa. Alapjelentésében annak az intézménynek felel meg, amit főiskolának nevezünk. (Fontos: nem értelmezhető a diákság szálláshelyét adó „kollégiumnak”, mert a diákszállás megnevezése az angolban ’student hostel’, a németben „Studentenheim”, a franciában ’foyer / maison des étudiants’ vagy ’résidence universitaire’.) Ezen kívül a ’college’ terminus számos egyéb oktatási – nem feltétlenül felsőoktatási – intézményre utalhat.

Comprehensive secondary school – egységes középiskola: az „egységes középiskola” mint iskolaszervezési elv a második világháború befejezését követően terjedt el Nyugat-Európában. Ez az elv – a korai szelekció gyakorlatával szemben – lényegileg azt szorgalmazta, hogy a tankötelezettség végéig a teljes iskolai népesség azonos szervezeti keretben szocializálódjék, jóllehet országonként eltérő módon, de nagyjából a 10. életévtől kezdve felajánlott differenciált tanulási utakat is. Oktatáspolitikai szempontból ez azt a vitát tükrözi, amelyet az elitista szelekció, vagyis a tanulók korai szétválasztásának hívei folytattak (és máig folytatnak) a szociáldemokrata színezetű, egyenlőségelvű oktatáspolitikai támogatóival. (Angliában pl. a konzervatív kormányok idején az elitizmus, a korai szelekció programja erősödött föl, e program reprezentatív iskolatípusa, a ’grammar school’ preferálásával, munkáspárti kormányok idején pedig az „egységes középiskola” eszméje erősödött fel.) (Németországban ennek az iskolatípusnak a neve: „Gesamtschule”.) Formailag a ’comprehensive secondary school’ és a

második világháborút követően a szovjet hatalmi szférában létrejött 8-9-10 osztályos ún. általános iskola hasonlít egymáshoz, azzal a lényeges különbséggel, hogy bár az általános iskola – a korai szelekciót elutasítva – valóban egységes volt, az egységességen belül azonban (sokáig) nem tudott kimunkálni és feljátni differenciált tanulási utakat.

Credit-based education – kreditrendszerű képzés: olyan képzési forma, amelyben a tanulmányok elvégzése, a félévek lezárása bizonyos mennyiségű kredit megszerzéséhez van kötve. A kredit az egyes tanulmányi követelmények teljesítéséhez hozzárendelt tanulmányi mértékegység („pontszám”), amelyet általában a szükséges hallgatói tanulmányi munkaidő alapján állapítanak meg. Ennek (oktatás)politikai hátterében a – maastrichti egyezményt követően – az Európai Unió belül az „európai felsőoktatási térség” létrehozásának szándéka rejtezik, azzal a törekvéssel, hogy a végzettségek megszerzéséhez szükséges időtartamok és képzési tartalmak összehasonlítása révén maguk a kvalifikációk közelítőleg összemérhetőek legyenek.

Criterion-referenced evaluation – kritériumorientált értékelés: a kritériumra irányuló értékelésben az eredményeket a tantervi követelményekhez mérten állapítják meg. Az ilyen jellegű értékelést erre szakosodott, professzionális testületek végzik nagy mintán bemért tesztekkel (pl. korábban az IEA nemzetközi, összehasonlító tantervi értékelései vagy a hazai Monitor-típusú tudásmérések sorozatai). A standardra irányuló értékelésben alapvetően egymáshoz viszonyítják az egyes tanulói teljesítményeket. Jellegzetes alkalmi az osztálytermi feleltetés illetve az írásbeli dolgozatok osztályozása, és ebbe a körbe tartozik az érettségi vizsgán nyújtott tanulói teljesítmények értékelése is.

D

Deuxième cycle (F) – mesterképzés: 2 éves képzés.

Diplom (FH) (D) – szakfőiskolai diploma

Diploma / Certificate – diploma / bizonyítvány

Doctorate – doktori cím

Doktorgrad (D) – doktori fokozat

Dr. Habil. (D) – habilitált doktor: a habilitációs eljárásban sikeresen végzett oktató.

E

Equivalence – diplomák egyenértékűsége: a különböző országokban szerzett más-más típusú diplomák, fokozatok, minősítések egymással való összevethetősége és egymásnak való megfeleltethetősége. A hallgatói és oktatói mobilitás megvalósíthatóságának egyik alapja.

Eurydice – Eurydice: nemzetközi adatbázis az európai oktatási rendszerekről. Adatszolgáltató irodái nemzetállami keretben szerveződnek, az összegyűjtött adatokat egy brüsszeli központban szervezik egységes adatbázissá. Adatszolgáltatók: az Európai Unió országai, továbbá Bosznia-Hercegovina, Macedónia, Izland, Montenegró, Szerbia, Törökország, Lichtenstein, Norvégia és Svájc.

F

Faculty – az oktatók összessége (oktatószemélyzet a felsőoktatásban, US)

First professional degree – automatikusan doktori fokozattal járó képzés: a diploma tulajdonosa a végzéstől kezdve jogosult a dr. megnevezés használatára, de ez nem azonos a PhD fokozattal. A következő szakok tartoznak ide: orvos, fogorvos, állatorvos, csontgyógyász, szemész, gyermekorvos, ortopédia, gyógyszerész, teológus, rabbi, ügyvéd.

First undergraduate course – első alapképzés: az első egyetemi vagy főiskolai szintű végzettség és szakképzés megszerzésére irányuló kurzus az alapképzésben, amelyre a hallgató felvételi eljárás során először nyer felvételt és a törvényben foglaltak szerint beiratkozással létesít hallgatói jogviszonyt.

H

Habilitation (D) – habilitáció: a kontinentális tanügyigazgatású országok felsőoktatásában használatos eljárás, melynek során a kérelmező a „habilitált” címet nyerheti el az egyetemről. E cím birtokosa a nyilvános egyetemi előadás

('venia legendi') meghirdetésének jogát nyeri el, akkor is, ha pl. középiskolai tanárként nem az egyetem a munkáltatója. E cím megszerzése érdekében e célra készített értekezést kell a kérelmezőnek készítenie illetve bizottság előtt tantermi és tudományos előadást is kell tartania, amelyek tékje főként az előadói alkalmasság bizonyítása. Ez a német egyetemek gyakorlatából átvett és a hazai egyetemi életben is meghonosodott eljárás kiváltképpen a két világháború közti korszakban virágzott, az államszocialista korszakban szünetelt, felélesztésére az ún. rendszerváltozás utáni egyetemi gyakorlatban került sor. E cím egyben a magasabb szintű (például docensi) egyetemi kinevezések feltétele is. A habilitációs eljárás részleteit az arra jogosult felsőoktatási intézmények saját dokumentumaikban egyénileg szabályozzák. Ezt a tudományos minősítést Ausztriában, Németországban és Magyarországon, továbbá Lengyelországban, Szlovákiában alkalmazzák.

Higher doctorate – magasabb fokozat az akadémiai előmenetelben

I

In-service training – szakmai továbbképzés: a szakmai továbbképzés ama formája, amelyben a résztvevők egyúttal aktív állományban vannak foglalkoztatva eredeti munkahelyükön és munkakörükben. Célja a foglalkoztatottak szakmai tudásának gazdagítása, fejlesztése.

J

Joint training – közös képzés: oktatási intézmények és vállalatok / vállalkozások összefogása képzési programok kidolgozásában és lebonyolításában, annak érdekében, hogy a tudástranszfer és az innováció minden alkalmas eszközét működtessék a bevált, jó gyakorlatok átadása során. Legfontosabb terepe a közsférában foglalkoztatottak képzése (közigazgatás, kormányzati és helyi adminisztráció, bűnüldözés, igazságszolgáltatás stb.).

M

Major – főszak: a bolognai kétszintű képzésben résztvevő hallgatók alapszakja. A felvételi eljárás eredményeképpen közvetlenül erre a szakra

jutnak be a hallgatók és itt kezdik meg a tanulmányaikat. Megfelelője a „Hauptfach” a német felsőoktatásban.

Master / Magister – a mesterképzés befejezésével elnyert cím / fokozat

Master of Real Estate (MRE) – okleveles ingatlanközvetítő: ez a képzés a magyar gyakorlattól eltérően egyetemi képzés keretein belül zajlik.

Master’s degree – mesterképzés: az **Egyesült Államokban** általában kétéves képzés, de a szakterülettől függ. A mesterképzésnek két fajtája van, a kutatásalapú és az, amelyik nem tartalmaz kutatást. **Angliában** ez a kifejezés a mesterdiplomát jelenti.

Métiers de l’enseignement, de l’éducation et de la formation (MEEF) (F) – a **francia rendszerben** az oktatás, nevelés és a képzés körébe tartozó szakmák egységes megnevezése: egy 2013-as törvény (Loi de Refondation) egy új, az egyetemek szervezetébe integrált intézményt hozott létre: ESPE = École Supérieure du Professorat et de l’Éducation. („Pedagógiai és Tanárképző Felsőiskola”). Ebben az intézményben szerezhető meg a MEEF = Les masters Métiers de l’Enseignement, de l’Éducation et de la Formation. A MEEF mesterszintű diploma, amely különböző tanügyi szerepkörökre képesít. E végzettség birtokosait egységesen megilleti a ’professeur’ megnevezés; a specifikáció az intézményi fokozatok szerint alakul. Tehát: prof. de l’école = tanító; prof. de collège = a közép fok első szakaszára (ciklusára) képesített szaktanár; prof. de lycée = a közép fok második szakaszára (ciklusára) képesített szaktanár. Ebben az intézménytípusban (ESPE) sikeres versenyvizsga birtokában lehet megkezdeni a tanulmányokat, a mesterdiploma (MEEF) pedig ötéves tanulmányok után nyerhető el.

Minor – mellékszak: a bolognai kétszintű képzésben olyan, a hallgató alapszakjától eltérő képzési egység, amely egy másik szak alapjait jelenti. A mellékszak minden esetben 50 kredites, és ennek elvégzése jogosítja fel a hallgatót a tanári mesterképzésben való részvételre. Megfelelője a „Nebenfach” a német felsőoktatásban. (Vö. Hauptfach – Nebenfach.)

Module – modul: bizonyos felsőoktatási képzésekben alkalmazott olyan oktatási egység, amely elkülöníthető más oktatási egységektől és a hallgatónak önmagában is használható tudást kínál. A moduláris képzés előnye, hogy

kompatibilissé teszi a képzéseket egymással, és segíti az egyes képzések közötti átjárást. Sok esetben kreditrendszer kíséri. Alkalmazásának elsődleges terepe a műszaki felsőoktatás.

P

Pre-degree certificate – abszolutórium (végbizonyítvány): a felsőoktatási tanulmányi kötelezettségek teljesítésének igazolása.

Premier cycle (F) – alapképzés: 2-3 éves képzés a Bologna-rendszerben.

Professor – egyetemi tanár: egyetemi tanár (a legmagasabb egyetemi oktatói titulus). Az amerikai és a kanadai rendszerben a 'professor' utalhat bármilyen fokozattal rendelkező egyetemi vagy főiskolai oktatóra. A francia rendszerben a mesterszintű pedagógusi / tanári diploma (MEEF) birtokosának megnevezése egységesen: professzor. A specifikáció a szolgálati hely ill. intézménytípus szerint alakul. Eszerint: prof. de l'école = tanító; prof. de collège = a középfook alsó szakaszára képesített szaktanár; prof. de lycée = a középfook felső szakaszára képesített szaktanár; prof. universitaire = egyetemi oktató; formateur = oktató a felnőttképzésben.

Post-doctoral training / studies – poszt-doktori képzés: tulajdonképpen ez a habilitációt jelenti.

Postgraduate certificate of education – posztgraduális pedagógiai bizonyítvány: az óvó-, tanító- és tanárképzés része. A diploma megszerzése után kell elvégezni egy egyéves képzést, melynek lezárásakor állítják ki ezt a bizonyítványt.

Post-master's degree /certificate – mesterképzés utáni képzést igazoló bizonyítvány

Promotion (D) – doktorálás

Public education – közoktatás: az Egyesült Királyságban a 'public education' a magánintézményekben folyó oktatásra utal, amelyet a szülők finanszíroznak. Az Egyesült Államokban, Skóciában és Ausztráliában a 'public school' megnevezés az állami irányítású és fenntartású iskolákra vonatkozik.

R

Recognition of qualifications – diplomák honosítása („nosztrifikáció”): olyan elismerési / elismertetési eljárás, amelynek során az eljáró hatóság a külföldi oklevél jogi hatályát azonosnak nyilvánítja a Magyarországon megszerezhető oklevél jogi hatályával. A felsőfokú oklevelek által tanúsított végzettségi szint és az általuk tanúsított szakképzettség elismerése az Oktatási Hivatal Magyar Ekvivalencia és Információs Központjának (MEIK) a feladata, a tudományos fokozatok honosítását a hazai felsőoktatási intézmények végzik.

Recurrent training / education – rekurrens képzés: a köznyelvben jobban elterjedt permanens nevelés, az élethossziglani képzés, vagy a felnőttnevelés szinonimájaként használják. A rekurrens képzés az élethosszig tartó tanulás egyik stratégiája, amelynek lényege az iskolai képzés utáni egész életre kiterjedő tanulás elosztása a munka és a tanulás váltakozó periódusaiban.

Research doctorate – kutatódoktori képzés: a legtöbb doktori képzés legalább 4-5 év a bachelor képzés után, vagy legalább 2-3 év a mesterképzés után.

S

Sandwich course – alternáló képzés, „szendvicskurzus”: az elméleti és a gyakorlati képzést váltogató, az egyetemi és a gazdasági szféra szoros együttműködésén alapuló képzési forma. A képzés részben a felsőoktatási intézményben, részben pedig gyakorlati helyeken, pl. vállalatoknál vagy tanárok esetében gyakorlóiskolákban zajlik. A gyakorlati helyen töltött időszak pár héttől egészen egy naptári évig terjedhet.

T

Training of higher education teachers – a felsőoktatási oktatók képzése: **Angliában** magasabb fokozat szükséges hozzá, legalább doktori fokozaté. Az **Egyesült Államokban** doktori vagy azzal megegyező fokozat, valamint kutatási tapasztalat szükséges hozzá. **Franciaországban** a versenyvizsgán megfelelték Maître des Conférences és Professeur d'

aki valamely tantárgy, kurzus oktatását látja el. Ez esetben a fogalom jelentése a 'teacher' megnevezés jelentésével azonos.

U

Undergraduate student – alapképzéses hallgató: azon hallgatók megnevezése, akik az első diplomájuk megszerzése előtt állnak.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Abbreviations. <http://www.abbreviations.com/> [2015. 01. 08.]

A felsőoktatásban gyakran használt kifejezések angol megfeleltetése. <http://www.nefmi.gov.hu/felsooktatasi/dokumentumok/felsooktatasi-ban-gyakran> [2015. 01. 06.]

Anglia oktatási rendszere.

http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/facts_and_figures/education_structures_EN.pdf [2014. 12. 06.]

A pedagógiai értékelés elmélete és gyakorlata. <http://www.bbtapedsm.ro%2Fletoltheto%2Fertekeleselmélet%2520noemi.doc&ei=MdoeVcLMBYTlaOWDgugE&usg=AFQjCNGHO18Uy-h8A5HXsYAlpXEhVgLxLA&sig2=KaQeQU72wi3aKYeyxpC2UQ&bvm=bv.89947451,d.bGg> [2015. április 3.]

British Council. Education UK. <http://www.educationuk.org/global/> [2015. április 3.]

European Education Thesaurus. English Version 1998 Edition. Commission of European Communities.

Cambridge Dictionaries Online.

<http://dictionary.cambridge.org/dictionary/british/public-school> [2015. április 3.]

Eurydice. http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/index_en.php [2015. április 2.]

Felsőoktatás–tanárképzés–oktatási rendszerek. Alapfogalmak angol, francia és német nyelven. DE BTK Interdiszciplináris Társadalom- és Bölcsészettudományi Doktori Iskola Neveléstudományi Doktori Program. 2007.

Freie Universität Berlin. PhD and Postdoc. www.mi.fu-berlin.de/en/stud/prom-habil/ [2014. 12. 28.]

Franciaország oktatási rendszere.

<https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/France:Overview> [2014. 12. 06.]

Habilitáció. <http://www.btk.elte.hu/Alias-181> [2015. április 2.]

Hills, P. J. (Ed.) (1982): *Dictionary of Education.* London: Routledge and Kegan Paul.

Hungarian–English glossary of academic terms. Magyar–angol egyetemi szakkifejezések glosszáriuma. <http://seas3.elte.hu/seas/glossary.html#M> [2015. április 2.]

Ingatlanvagyon-értékelő és -közvetítő tanfolyam.

<http://www.soterline.hu/ingatlanvagyon-ertekelo-es-kozvetito> [2015. 01. 06.]

Kislexikon.hu: Akkreditáció. <http://www.kislexikon.hu/akkreditacio.html> [2015. április 3.]

Kislexikon.hu: Diplomák. <http://www.kislexikon.hu/diplomak.html> [2015. április 2.]

Linguee. <http://www.linguee.hu/?from=com> [2015. 01. 08]

Linguee. Sandwich.

<http://www.linguee.com/english-hungarian/translation/sandwich.html> [2015. április 2.]

Linn, R. L. – Gronlund, N. E. (2000). *Measurement and assessment in teaching* (8thed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

Magyar Pedagógiai Tárgyszójegyzék (2004). Budapest: OPKM. (angol és német jegyzékekkel kiegészítve)

Minor. http://www.btk.elte.hu/file/gyik_minor.pdf [2015. április 2.]

Modul (a).

http://www.duden.de/rechtschreibung/Modul_Element_Lehreinheit#Bedeutung 2 [2015. április 2.]

Modul (b). http://www.kislexikon.hu/modularis_kepzes.html [2015. április 2.]

Németország oktatási rendszere.

<https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Germany:Overview> [2014. 12. 06.]

Recognition of Accreditation Organization.

http://www.chea.org/pdf/RecognitionWellman_Jan1998.pdf [2015. április 3.]

Szendvics típusú mérnökképzés.

<http://tutor.nok.bme.hu/sandwich/sandwich.htm> [2015. április 3.]

The European Education Directory. France.
www.euroeducation.net/prof/franco.htm [2014. 12. 06.]

The European Education Directory. Germany.
www.euroeducation.net/prof/germanco.htm [2014. 12. 05.]

The European Education Directory. United Kingdom.
www.euroeducation.net/prof/ukco.htm [2014. 12. 05.]

The European Education Directory. United States of America.
www.euroeducation.net/prof1/usa.htm [2014. 12. 06.]

The free dictionary. <http://www.thefreedictionary.com> [2015. április 3.]

The free dictionary. Professor.
[http://www.thefreedictionary.com/Chair+\(academic\)](http://www.thefreedictionary.com/Chair+(academic)) [2015. április 3.]

What is an Honorary Doctorate of Humane Letters?
http://www.ehow.com/about_5456426_honorary-doctorate-humane-letters.html [2015. április 3.]

IV. MELLÉKLETEK

ANGLIA, FRANCIAORSZÁG ÉS NÉMETORSZÁG OKTATÁSI RENDSZERE

4.1 Anglia

18+	Higher education		Tertiary education	
18				
17	Grammar school	Further education (16 +)		-----
16		Comprehensive school	Secondary modern school	Secondary education
15				
14				
13				
12				
11				
10	Junior school		Primary education	
9				
8				
7	Infant school			
6				
5				
4	Nursery school/Pre-school		Pre-school education	
3				
2				

18	Public schools	Other independent schools
17		
16		
15		
14		
13		
12	Preparatory school	-----
11		
10		
9		
8	Pre-preparatory school	
7		
6		
5		
4		

Az első ábrán látható az állami oktatási rendszer:

Pre-school education (2-4 év)	Óvodai nevelés
Primary education (5-10 év)	Alapfokú oktatás
Secondary education (11-16/17 év)	Középfokú oktatás
Tertiary education (17 év –)	Felsőfokú oktatás
Nursery school / Pre-school (2-4 év)	A magyar oktatási rendszerben a bölcsőde és óvoda együttes megfelelője.
Infants school (5-7 év)	Elemi iskola alsó tagozat
Junior school (8-10 év)	Elemi iskola felső tagozat
Grammar school (11-17 év)	Gimnázium
Comprehensive school (11-16 év)	Egységes középfokú középiskola
Secondary modern school (11-16 év)	Alacsonyabb képzési szintű középiskola

A második ábrán látható a magán közoktatási rendszer:

Pre-preparatory school (4-7 év)	Magániskolai előkészítő képzés alsó szint
Preparatory school (8-11/12 év)	Magániskolai előkészítő képzés felső szint
Public school (13-18 év)	Elitképző középiskola a 16-17. században alapított intézmény, amelynek elsődleges funkciója a politikai és gazdasági elit leendő vezetőinek nevelése.
Other independent school (11/13 – 18 év)	Újabb alapítású (19-20. század) magán középiskola.

4.2 Franciaország

23	Enseignement supérieur / Université	3ème cycle	
22			
21		2ème cycle	
20			
19	Enseignement secondaire	1er cycle	
18			
17		Lycée	1
16			2
15	Enseignement secondaire	Collège	3
14			4
13			5
12			6
11			
10	Enseignement primaire	École élémentaire	5
9			4
8			3
7			2
6			1
5		École maternelle	
4			
3			

Enseignement primaire (6-10 év)	Alapfokú oktatás, elemi iskola, amelyik két évenként szakaszokra oszlik
École maternelle (3-5 év)	Óvoda
École élémentaire (6-10 év)	Alapfokú iskola
Enseignement secondaire (11-17 év)	Középfokú oktatás
Collège (11-14 év)	A középfokú képzés alsó szakasza, az alapfokú iskolai tanulmányok folytatása (életkorilag a mi általános iskolánk felső tagozatának megfelelő iskolatípus). Ezen a szinten a tanulmányok 4 évig tartanak, és a 11-től 15 éves gyerekeket érinti. A rendszer sajátossága, hogy az iskolafokozatokat visszafelé számozzák, tehát a 'collège' első évfolyamába járó gyerekek 6. osztályosak. A 'collège' keretén belül történik meg az orientáció, amely a középfok felső szakaszának általános vagy szakmai jellegű iskolái felé irányítja a tanulókat.
Lycée (15-17 év)	Líceum: a középfokú képzés felső szakasza (életkorilag a gimnáziumnak és szakközépiskolának felel meg nálunk, azzal a különbséggel, hogy ez három éves képzés). Két típusa van, az általános és a szakirányú képzés. A szakirányú típuson belül hasonlóan a magyar szakközépiskolai rendszer differenciáltságához többféle iskolatípus létezik. A 'lycée'-be azt veszik fel, aki elvégezte a négy évet a 'collège'-ben: a diákok beiratkozása a két irány egyikébe az iskola tanács döntése alapján történik. A tanulmányokat a 'lycée'-ben egy országos szintű vizsga, az érettségi (baccalaureat) megszerzése érvényesíti, ez a végzettség

Enseignement supérieur (18-23 év)	jogosít fel arra, hogy felsőfokú intézményben tanulhasson tovább az ember. Felsőoktatás: a francia felsőoktatás szerkezetileg tagolt, a váltópontokon intézményesített versenyvizsga révén erősen szelektív szegmense az oktatási rendszernek. A felsőoktatási tanulmányok két, párhuzamos intézménye az ún. „nagy iskola” (grande école) és az egyetem. A bejutás feltétele a sikeres érettségi vizsga illetve az érettségi bizonyítvány. Az egyetemi felsőoktatás tagozódása: 1er cycle, 2ème cycle és 3ème cycle.
1er cycle (18-19 év)	Első ciklus: hároméves, egyetemi tanulmányok keretében megszerezhető fokozat a 'licence' (licenciátus). Pedagógusképzésre/tanárképzésre csak e fokozat birtokában lehet jelentkezni.
2ème cycle (20-21 év)	Második ciklus: a licenciátust követően, további hároméves egyetemi keretben zajló tanulmányok után megszerezhető fokozat a 'maîtrise' (mesterfokozat)
3ème cycle (22-23 év)	Harmadik ciklus: doktori fokozat, további hároméves tanulmányok után.
Université (18-23 év)	Egyetem

4.3 Németség

	Weiterbildung (allgemeine, berufliche und wissenschaftliche Weiterbildung in vielfältigen Formen)						
	Fach- schule	Abendgymna- sium / Kolleg		Berufs- akademie	Universität Technische Universität/ Technische Hochschule Pädagogische Hochschule Kunsthochschule Musikhochschule Fachhochschule Verwaltungsfachhochschule		
19	Berufs- schule und Betrieb			Berufs- ober- schule	Gymnasiale Oberstufe in verschiedenen Schul- arten: Gymnasium, Berufli- ches Gymnasium, Fachgym- nasium, Schularten mit 3 Bildungsgängen		13
18							12
17							11
16							10
15							
16	Förderschule		Realschule	Schularten mit mehreren Bildungs- gängen	Gymnasi- um	11	
15		Hauptschule				10	
14						9	
13						8	
12						7	
11		Orientierungsstufe					6
10						5	
9	Förder- schule	Grundschule					4
8							3
7							2
6							1
5	Sonderkin- dergarten	Kindertagesstätte (freiwillig)					
4							
3							

Kindertagesstätte (3-5 év)	Napközis óvoda (önkéntes)
Sonderkindergarten (3-5 év)	Óvoda speciális bánásmódot igénylő és amiatt nem integrálható gyerekek számára.
Grundschule (6-9 év)	Elemi iskola, ami a német oktatási rendszerben az első 4 évfolyamot jelenti. Ennek elvégzésig egységes a német iskolarendszer.
Förderschule (6-9év; 10-16 év)	Fejlesztő iskola, a valamilyen speciális bánásmódot igénylő és emiatt nem integrálható gyerekek számára.
Orientierungsstufe	Tájékoztatói fokozat, amelynek segítségével a tanulók eldönthetik, hogy a Sekundarbereich I illetve II iskolarendszeri fokozatban (középfokon) mely iskolatípusban szeretnének továbbtanulni. Nem általános, szövetségi államonként eltérő. Lehet az iskolatípushoz kötött, de független is; inkább az északi tartományokban fordul elő.
Gymnasium (10-16 év)	Gimnázium
Gymnasiale Oberstufe (16-19 év)	„Felső gimnázium”, aminek több típusa van: általános gimnázium, szakgimnázium, 3 képzési úttal rendelkező gimnázium. A gimnáziumnak a második, érettségihez vezető szakasza (Sekundarbereich II).
Schularten mit mehreren Bildungsgängen (10-16 év)	Több képzési úttal rendelkező iskola
Realschule (10-16 év)	Reáliskola
Hauptschule (10-16 év)	„Felső tagozat”, a régi polgári iskolához hasonló, tulajdonképpen alsó középiskola.
Berufsoberschule (17-19 év)	„Szakközépiskola”. Többnyire duális rendszerben folyó szakképzés kereskedelmi, kézműves, szociális és művészeti

	tevékenységre készít fel, vagy ilyen irányú továbbtanulásra.
Fachoberschule (16-18 év)	Műszaki illetve művészeti főiskolán való továbbtanulásra (Fachoberschulreife = szakirányú érettségi) előkészítő középiskola, amely szakképzettséget ad.
Berufsfachschule (15-19 év)	Szakközépiskola
Berufsschule + Betrieb (15-19 év)	Szaktanulmányi iskola, ami vállalatokkal áll kapcsolatban, ezáltal biztosítva gyakorlati helyet a tanulóknak.
Abendgymnasium / Kolleg (19 év –)	Esti gimnázium
Fachschule (19 év –)	Szakiskola
Universität (19 év –)	Egyetem
Technische Universität (19 év –)	Műszaki egyetem
Technische Hochschule (19 év –)	Műszaki főiskola
Kunsthochschule (19 év –)	Művészeti főiskola
Pädagogische Hochschule (19 év –)	Pedagógiai főiskola
Musikhochschule (19 év –)	Zeneművészeti főiskola
Fachhochschule (19 év –)	Műszaki főiskola
Berufsakademie (19 év –)	Szakmai akadémia, ami bachelor diplomát ad.
Verwaltungsfachhochschule (19 év –)	Igazgatási főiskola
Weiterbildung	Továbbképzés három lehetséges alapiránnyal: általános, szakmai, tudományos. Különböző szervezeti formákban léteznek.